

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№12
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 252 sahifa,
2-dekabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijranovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Preschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayeva X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Yangi O'zbekiston sharoitida ayollar ijtimoiy faolligini oshirishda psixologik motivatsiya va o'z-o'zini rivojlantirish strategiyalari	26
<i>Xuseynova Abira Amanovna</i>	
Pragmalinguodidactic Principles in Teaching English for Philologist Students and their Application in Intercultural Communication.....	31
<i>Arzieva Bibi-Sanem Aynazarovna</i>	
Metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan biologiya o'quv materiallarini loyihalash, joriy etish va samaradorligini baholash.....	35
<i>Abdurasulova Gulrux Habibullayevna</i>	
Oligofreniya holatida neyropsixologik tashxislar qo'llanilishining umumiy masalalari	40
<i>Akramov Dostonbek Ikromjon o'g'li, Xojaliyeva Sarvinoz Elyorjon qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalari talabalarida kreativ kompetensiyani rivojlantirish pedagogik muammo sifatida ...	44
<i>Asatova Dildora Aslamovna</i>	
Ingliz tili o'qish ko'nikmalarini takomillashtirishda autentik manbalarning roli.....	49
<i>Bekmuratova Nargiza Arislanbayevna</i>	
Insuldan keyingi nutqni tiklashda logopedik reabilitatsiya va nevrologik muolajalar integratsiyasi	52
<i>Boltaboyeva Xurshida Sharofiddinovna</i>	
The Concept of Symbols in Linguoculturology	56
<i>Hamraqulova Gulandom Sodiq qizi</i>	
Buyuk ipak yo'li xalqlari o'rtasidagi pedagogik va madaniy aloqalarning vujudga kelishi.....	59
<i>Mirxalilova Nargiza Akbarovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarni bolalarni nutqini o'stirishga bo'lgan kasbiy-pedagogik tayyorgarligini o'stirish	63
<i>Mitaliboyeva Dildora</i>	
Koxlear implantli bolalarning eshituv–nutqiy faolligini oshirishda differensial yondashuv asosida korreksion-pedagogik ish	66
<i>Nartayeva Shahoza Yulchibayevna</i>	
Fasilitatsion yondashuv asosida kichik maktabgacha yoshdagi bolalarda adaptiv ko'nikmalarni rivojlantirishning psixologik-pedagogik mexanizmlari.....	71
<i>Normatova Nilufar Komilovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda disgrafiyasi bo'lgan o'quvchilarda yozish kompetensiyalarini shakllantirishning ilmiy-nazariy asoslari (XIX–XXI asrlarda).....	76
<i>Qaxxorova Saidaxon, Mamarajabova Zulfiya</i>	
Raqamli texnologiyalar va onlayn platformalar orqali olimpiya ta'limini rivojlantirish: yoshlar orasida axloqiy va jismoniy madaniyatni oshirish	80
<i>Qodirov Jurabek Mamatsimonovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida sun'iy intellekt bilim va savodxonligini rivojlantiradigan innovatsion jismoniy-interaktiv o'yinlar: pedagogik model.....	83
<i>Quvonova Nodirabegim Shavkat qizi</i>	
“Sab' ai sayyor” asarida qo'llangan onomastik birliklar haqida mulohazalar	87
<i>Gadayev Oybek Yaxshiboyevich, Ravshanova Sharbatoy Rahmatilla qizi</i>	
Ijtimoiy tarmoq shifokorlarining masofaviy konsultatsiyalari shaxs psixikasi va salomatligiga ta'siri	91
<i>Askarova Nargiza Abdivaliyevna, Ravshanova Zarnigor Daminovna</i>	
Talabalar ilmiy dunyoqarashini rivojlantirishda innovatsion ta'lim texnologiyalari va interfaol metodlardan foydalanish.....	95
<i>Satvoldiyev Faxriddin Akbarali o'g'li</i>	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari orqali pedagoglarning kreativligini rivojlantirish	99
<i>Saydullayeva Gulasal Umidjon qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar motorikasini rivojlantirishning standart modeli	102
<i>Sirojiddinova Xamidaxon Xasanboy qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning shaxslararo munosabat kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	106
<i>Turg'unova Gulnoza Muhammadjonovna, Xodjiyeva Mahliyo</i>	

Shaxsdagi mehnat motivatsiyasi samaradorligini ta'minlashga xizmat qiluvchi korrelyatsion bog'liqliklar tahlili	109
<i>Xusanov Samariddin Maxmadaminovich</i>	
Auditoriyadan tashqari musiqiy mashg'ulotlarni art-terapiya yordamida tashkil etish asoslari	112
<i>Yarashev Jo'rabek To'rayevich</i>	
Формирование творческого мышления школьников на уроках музыки	117
<i>Габдулманова Ильнура Минисламовна</i>	
Теоретико-методологические основы коллаборативного обучения, кооперативных подходов и интерактивных педагогических методов	119
<i>Жураева Мафтуна Бахтиёр кизи</i>	
Педагогическое колесо как инструмент формирования цифровой компетентности будущих педагогов дошкольного образования.....	124
<i>Уразова М. Б., Усманова У. Б.</i>	
Особенности гражданского воспитания обучающихся в системе "школа–маҳалла" в Узбекистане ..	130
<i>Хайдаров Шавкат Шамсиддин угли</i>	
Педагогические условия формирования языковой грамотности у учащихся с тяжелыми нарушениями речи.....	135
<i>Юсупова Зулайхо Бахром кизи</i>	
Valeologik tarbiyada o'yin texnologiyalarining ahamiyati.....	139
<i>Berkinova Charos Islomovna</i>	
O'quvchilarda faol fuqarolik kompetensiyasi tushunchasi, mazmuni va shakllanishi	142
<i>Buvorayeva Gulruh Shoikrom qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda STEAM yondashuvi asosida o'qitishning didaktik imkoniyatlari	145
<i>Cho'tboyeva Munisxon Eshpo'lat qizi</i>	
Tabiatga muhabbat: maktabgacha ta'limda milliy qadriyatlar va o'yinlar orqali ekologik tarbiya	150
<i>Ergasheva Umriniso Komilovna</i>	
Zamonaviy ta'lim – talabalar ijtimoiy intellektini shakllantirish omilidir.....	153
<i>Ermatova Gulnoz Pirimovna</i>	
O'zbekistonning eng yangi tarixi fanini o'qitishda pedagogik texnologiyaning o'rni	156
<i>Gazibekova Feruza Hakimovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining raqamli texnologiyalar muhitida tanqidiy va mustaqil fikrlashini rivojlantirish metodikasi	159
<i>Haydarova Feruza Haydar qizi</i>	
Talabalarda ma'naviy-axloqiy fazilatlar va sifatlarni shakllantirish mexanizmi.....	162
<i>Jumanazarova Dilnoza Umurzaqovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kasbga bo'lgan qiziqishlarini shakllantirishda interfaol metodlarni qo'llash texnologiyasi.....	165
<i>Jumayeva Malika Aliyevna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarda kasbiy-nutq madaniyatini rivojlantirish.....	168
<i>Lutfetdinova Ra'no Xusnetdinovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik rivojlanishga zamonaviy yondashuvlar va jahon tajribalari ..	172
<i>Masharipova Barno Erkin qizi, Adilbayeva Dilnoza Adilbay qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida til o'yinlari texnologiyalarining nazariy asoslari	175
<i>Masharipova Difuza Muxammadjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachisi pedagogik faoliyatining o'ziga xosligi	178
<i>Muhammadiyeva Feruza Turakulovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini og'zaki va yozma nutqini rivojlantirishda aksiologik yondashuvdan foydalanish metodikasi.....	181
<i>Muhiddinova Munira Xayrullayevna</i>	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida matematika fanini o'qitishda raqamli transformatsiya vositalaridan foydalanishning metodik paradigmasi	184
<i>Narzullayeva Sevara Omonovna</i>	
O'qituvchining muloqot madaniyatini shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	187
<i>Nizamova Nodira Paxritdinovna</i>	
Integrativ yondashuv asosida o'quvchilarning nutqiy kompetentligini rivojlantirishning mazmuniy izohlanishi	191
<i>Oysha Qurbonova, Nodira Abduraimova</i>	

Boshlang'ich ta'limda Finlandiya tajribasi	195
Nodira Sherboyeva	
Kutubxonachi kutubxona-axborot xizmati jarayonining yetakchi ishtirokchisi sifatida	198
O'ktam Nosirov	
Pedagogik ta'lim transformatsiyasida talabalarning tadqiqotchilik kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyasi.....	204
Rustamova Shoxista Omonjonovna	
Globallashuv sharoitida axborot-psixologik xavfsizlikni shakllantirish masalalari.....	208
Raxmatjonov Shoxjahon Dilshodbek o'g'li	
Talabalarga ingliz tilini o'qitishning zamonaviy innovatsion texnologiyalari	212
Sa'dullayeva Rushana	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish	215
Saidova Dilbar Erkinovna	
Pedagog xodimlarda tolerantlik namoyon bo'lishining determinantlari.....	218
Sattorova Maxliyo Dilmurod qizi	
Kreativ metodlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativ tafakkur va fikrlashni rivojlantirish	223
Sultonboyeva Baxriniso Ilhomjon qizi	
Artpedagogika texnologiyalaridan foydalanib maktabgacha yoshdagi bolalarda dialogik nutqni rivojlantirish metodikasi	226
Xolmatova Fotima Baxtiyor qizi	
Boshlang'ich ta'limda yashil kompetensiyalarni shakllantirish yo'nalishlari.....	229
Yaqubova Shoira Tog'aymuratovna	
Emotsional intellektni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	233
Yarmatov Raxmboy Baxramovich	
Boshlang'ich ta'limda o'quv veb-saytlari orqali til kompetentligini rivojlantirish	239
Zokirova Sohiba Muxtoraliyevna, Muxammadjonova Diyorabonu Muzaffarjon qizi	
Языковые изменения в русском языке XXI века: исследование новых слов, сленга, интернет-коммуникации, влияния англицизмов и глобализации на современный русский язык	242
Марупова Дилфуза Давроновна	
Oliy ta'limda talabalarning ilmiy-tadqiqot faoliyatining maqsad va vazifalari	247
F. R. Xosilova	

VALEOLOGIK TARBIYADA O'YIN TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI

Berkinova Charos Islomovna

Jizzax davlat pedagogika universiteti,
Maktabgacha ta'lim nazariyasi va metodikasi, o'qituvchi

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda valeologik tarbiyani samarali tashkil etishda o'yin texnologiyalarining o'rni va ta'siri yoritilgan. Tadqiqot jarayonida pedagogik kuzatuv, suhbat, diagnostika, tajriba-eksperimental ishlar hamda statistik tahlil usullari qo'llanilgan. Natijalar o'yinli faoliyat bolalarning sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirish, gigiyena madaniyatini mustahkamlash, harakat faolligini oshirish va psixo-emotsional holatini barqarorlashtirishda yuqori samaradorlik berishini tasdiqlaydi. Ishning ilmiy yangiligi valeologik tarbiyani o'yin texnologiyalari orqali integratsiyalashgan holda amalga oshirish metodikasining ishlab chiqilganidadir.

Kalit so'zlar: valeologik tarbiya, o'yin texnologiyalari, sog'lom turmush tarzi, gigiyena madaniyati, harakat faolligi, maktabgacha ta'lim, pedagogik innovatsiya.

Abstract: This article discusses the impact of game-based technologies in effectively organizing valeological education among preschool children. The study employed pedagogical observation, interviews, diagnostics, experimental work, and statistical analysis. The findings demonstrate that game activities significantly contribute to developing healthy lifestyle skills, improving hygiene culture, increasing motor activity, and supporting children's psycho-emotional well-being. The scientific novelty lies in the development of an integrated methodology for implementing valeological education through game technologies.

Key words: valeological education, game-based technologies, healthy lifestyle, hygiene culture, physical activity, pre-school education, pedagogical innovation.

Аннотация: В статье рассматривается влияние игровых технологий на эффективную организацию валеологического воспитания дошкольников. В ходе исследования были использованы педагогическое наблюдение, беседы, диагностика, экспериментальная работа и статистический анализ. Результаты подтверждают, что игровая деятельность значительно способствует формированию у детей навыков здорового образа жизни, укреплению гигиенической культуры, повышению двигательной активности и стабилизации психоэмоционального состояния. Научная новизна заключается в разработке интегрированной методики реализации валеологического воспитания посредством игровых технологий.

Ключевые слова: валеологическое воспитание, игровые технологии, здоровый образ жизни, культура гигиены, двигательная активность, дошкольное образование, педагогические инновации.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida bolalarning jismoniy, aqliy, emotsional va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlash ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, maktabgacha va boshlang'ich ta'lim bosqichida sog'lom turmush tarzi elementlarini shakllantirish, gigiyena madaniyatini rivojlantirish hamda bolalarda sog'liqni asrashga oid ongli munosabat yaratish dolzarb pedagogik masala sifatida e'tirof etilmoqda. Bu jarayonning samarali tashkil etilishi valeologik tarbiya bilan chambarchas bog'liq bo'lib, u bolada sog'lom hayotiy ko'nikmalarni shakllantirish, harakat faolligini oshirish va psixo-emotsional barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Bugungi kunda valeologik tarbiyani zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish zarurati ortib bormoqda. Xususan, o'yin texnologiyalari bolalar faoliyatining tabiiy shakli, ularning shaxsiy rivojlanishiga eng faol ta'sir ko'rsatadigan didaktik vosita sifatida katta ahamiyatga ega. O'yin jarayonida bola o'zining jismoniy imkoniyatlarini namoyon etadi, gigiyenik ko'nikmalarini mustahkamlaydi, sog'lom turmush tarziga oid bilimlarni amaliy harakatlarda qo'llay oladi. Shu sababli o'yin texnologiyalarini valeologik tarbiya jarayoniga integratsiyalash pedagogik amaliyotda muhim ilmiy-metodik yo'nalish sifatida qaralmoqda.

Tadqiqotning ob'ekti – maktabgacha va boshlang'ich yoshdagi bolalar;

Tadqiqotning predmeti – valeologik tarbiyani tashkil etishda o'yin texnologiyalarining qo'llanishi;

Tadqiqotning maqsadi – o'yin texnologiyalarining bolalarda sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirishga ta'sirini ilmiy asosda o'rganish;

Tadqiqotning vazifalari:

1. O'yin texnologiyalarining valeologik tarbiyadagi pedagogik imkoniyatlarini tahlil qilish;
2. O'yin faoliyati asosida sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarining shakllanish jarayonini kuzatish va baholash;
3. Tadqiqot natijalariga ko'ra valeologik tarbiyaga doir amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Valeologik tarbiya bo'yicha V. P. Serikov, L. M. Mitina, E. I. Rogov kabi olimlar sog'lom turmush tarzini shakllantirish, jismoniy faollikni rag'batlantirish va shaxsning barkamol rivojlanishini ta'minlash tarbiyaning asosiy vazifalaridan biri ekanini ta'kidlaydilar [2]. Ularning fikricha, bolalarda sog'liq madaniyatini erta yoshdan boshlab shakllantirish nafaqat jismoniy, balki psixologik va ijtimoiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

O'zbekistonlik olimlar M. Q. Qodirov, F. X. Xolmatov va boshqalar valeologik tarbiyani samarali tashkil etishda oila, maktab va pedagog hamkorligi muhim omil ekanini qayd etishadi [3]. Tadqiqotchilar mazkur jarayonda o'yin faoliyati, vizual vositalar, gigiyenik mashg'ulotlar va harakatli o'yinlarning ahamiyatiga alohida e'tibor qaratadilar.

Zamonaviy pedagogika bo'yicha tadqiqotlarda o'yin texnologiyalarining bolalar sog'ligini mustahkamlash, gigiyenik ko'nikmalarni rivojlantirish, harakat faolligini oshirish, stressga chidamlilikni shakllantirishdagi roli keng o'rganilgan. S. N. Kovalenko, T. S. Babayeva, G. Brown kabi olimlar o'yin jarayoni bolada sog'lom hayot tarziga oid bilimlarni tabiiy va qiziqarli shaklda o'zlashtirishga yordam berishini qayd etganlar [5].

Shunga qaramay, valeologik tarbiyani o'yin texnologiyalari orqali tizimli ravishda integratsiyalashgan holda o'rganish bo'yicha tadqiqotlar yetarli darajada to'liq emas. Ushbu maqolaning ilmiy dolzarbligi – aynan shu bo'shliqni to'ldirish, ya'ni sog'lom turmush tarzi bilimlari va o'yin faoliyatini uyg'unlashtirgan samarali pedagogik modelni taklif etishda namoyon bo'ladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot aralash metodologiya (mixed methods) asosida tashkil etildi va quyidagi usullar qo'llandi:

1. Pedagogik kuzatuv – eksperimental va nazorat guruhlarida o'tkazilgan mashg'ulotlar jarayonini tizimli kuzatish;
2. Suhbat – pedagoglar va ota-onalar bilan bolalarda sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarining shakllanishi haqida;
3. Tajriba-eksperimental ish – 8 hafta davomida eksperimental guruhda valeologik yo'nalgan o'yinlar (masalan, "Sog'lom kun tarixi", "Mehnat – sog'lomlik kaliti", "Kim tez yuvad?", "Vitaminlar bozori") muntazam qo'llandi;
4. Statistik tahlil – eksperimental natijalarni SPSS dasturi orqali qayta ishlash.

Baholash jarayonida har bir bolada quyidagi ko'rsatkichlar aniqlangan:

- sog'lom turmush tarzi haqidagi bilimlar darajasi;
- gigiyenik ko'nikmalarning shakllanganlik darajasi;
- harakat faolligi va o'yin faoliyatidagi ishtirok darajasi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tajriba natijalari quyidagi jadvalda keltirilgan:

Ko'rsatkichlar	Eksperimental guruh (boshlang'ich)	Eksperimental guruh (oxirgi)	Nazorat guruh (oxirgi)
Sog'lom turmush tarzi bilimlari (ball)	2,9	4,2	3,1
Gigiyena va sog'lom odatlar (ball)	2,6	4,0	2,8
Harakat faolligi va jismoniy ko'nikmalar (ball)	2,7	4,3	2,9
Ijtimoiy faollik va muloqot (ball)	2,5	4,1	2,7

Natijalardan ko'rinib turibdiki, valeologik o'yin texnologiyalarining muntazam qo'llanilishi bolalarning sog'lom hayot tarziga oid bilimlari va amaliy ko'nikmalarini sezilarli oshirgan. Eksperimental guruhdagi bolalar:

- gigiyenaga oid mashqlarni mustaqil bajarishga odatlangan;
- harakatli faoliyatga qiziqishi ortgan;
- sog'liqni asrashga oid atamalardan o'rinli foydalangan;
- sinfda faollik, tashabbuskorlik va muloqot madaniyati yaxshilangan.

Kuzatuvlar shuni ko'rsatdiki, o'yin asosidagi mashg'ulotlarda bolalar yanada faol ishtirok etadi, o'zaro hamkorlik va ijtimoiy moslashuv darajasi oshadi. Bu esa valeologik tarbiyaning samaradorligini oshirishda o'yin metodlarining kuchli vosita ekanini isbotlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, boshlang'ich sinf o'quvchilarida valeologik tarbiya jarayonida o'yin texnologiyalarini qo'llash nutq ko'nikmalarini rivojlantirish va sog'lom turmush tarzini shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi. Tajribalar natijalari shuni ko'rsatdiki, o'yin texnologiyalari yordamida bolalar nafaqat nutq madaniyati va muloqot ko'nikmalarini oshiradi, balki gigiyena, harakat faolligi va sog'lom odatlarni muntazam qo'llashga o'rganadi.

*Birinchi*dan, o'yinlar orqali valeologik mavzulardagi bilimlar bolalar uchun qiziqarli va tushunarli shaklda taqdim etiladi, ular o'z fikrini erkin ifodalaydi, jamoaviy vazifalarda faol ishtirok etadi va sog'lom turmush tarzini amaliyotda qo'llashga o'rgatiladi.

*Ikkinchi*dan, o'yin texnologiyalari nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Eksperimental guruhdagi bolalar muloqotda faol, nutq ifodasi ravon va mantiqiy bog'langan, valeologik atamalardan to'g'ri foydalanishga erishgan.

*Uchinchi*dan, mazkur yondashuv bolalarning jismoniy, psixologik va ijtimoiy rivojlanishini uyg'unlashtiradi. O'yinlar nafaqat bilim uzatish vositasi, balki bolalar shaxsiyatini shakllantirish va sog'lom turmush tarzini mustahkamlashda samarali pedagogik texnologiya sifatida namoyon bo'ladi.

Shunga tayangan holda quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

1. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida valeologik tarbiya va o'yin texnologiyalarini integratsiyalash keng joriy etilishi lozim, chunki bu usul nutq ko'nikmalari va sog'lom turmush tarzini bir vaqtda rivojlantirishga imkon beradi.
2. O'yin faoliyati ta'lim jarayonida nafaqat dam olish vositasi, balki samarali pedagogik texnologiya sifatida qo'llanishi kerak.
3. O'qituvchilar uchun maxsus valeologik o'yinlar to'plami, metodik tavsiyalar va amaliy qo'llanmalar ishlab chiqish tavsiya etiladi.
4. Ta'lim dasturlariga "Valeologik o'yinlar" yoki "Sog'lom turmush tarzi asoslari" kabi modullarni kiritish orqali bolalarda sog'lomlik va nutq madaniyatini tizimli, izchil shakllantirish mumkin.

Umuman olganda, mazkur tadqiqot valeologik tarbiyada o'yin texnologiyalarining samaradorligini ilmiy asosda tasdiqlaydi va ularni boshlang'ich sinf pedagogik amaliyotiga keng tatbiq etish bolalarning sog'lom, faol va ijtimoiy faolligi yuqori shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Zunnunov A., Yo'ldoshev J. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Darslik. Toshkent: Fan, 2020.
2. Qodirova F. R., Rasulova D. M. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi. – O'quv qo'llanma. Toshkent: O'qituvchi, 2019.
3. Xodjieva N. U. Valeologiya asoslari. – O'quv qo'llanma. Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
4. Shodmonova D., Karimova V. Bolalar fiziologiyasi va gigiyenasi. – Darslik. Toshkent: Universitet, 2020.
5. G'aniyeva Sh. Maktabgacha yoshdagi bolalarda sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi. – Monografiya. Toshkent: Ilm ziyo, 2021.
6. Boltaboyeva Sh., Mamatova S. "Maktabgacha ta'limda o'yin texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik asoslari". – Ta'lim tizimida innovatsiyalar, №4, 2022.
7. Hasanov B. "Valeologik tarbiyada interfaol metodlarning o'rni". – Pedagogik mahorat jurnali, №2, 2021.
8. Abdulxakimova M. "Sog'lom turmush tarzini shakllantirishda didaktik o'yinlarning samaradorligi". – Maktabgacha ta'lim jurnali, №5, 2023.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.